

од уредника зборника, својим прилогом доприноси расветљењу Радуловићеве „запитаности над природом и смислом књижевне критике, критичке свести и критичког чина”, као сусретом две равноправне свести. (Рад је смештен на крај одељка, мада би, по тематском мерилу, требало да се нађе негде у средини.)

Као увод у животопис Милана Радуловића, дата је давна репортажа из пера Ђуре Дамњановића, која, из књижевно-публицистичког угла, баца светло на Радуловићеве истраживачке почетке. У завршном делу зборника нашле су место биографија и библиографија Милана Радуловића, критичка литература о његовим књигама, као и прилог о цитираниости Радуловићевих радова. Зборник је опремљен и регистром имена.

Ако је уобичајена намена оваквих заједничких публикација одавање почести нечијој интелектуалној фигури, онда је *Књижевности, историја, философија*, зборник у спомен Милану Радуловићу, ову улогу остварио на нимало формалан нити пригодан начин. Не само да сабира широк круг аутора, него је свако од њих показао спремност да своје теоријске позиције приближи оптици научника коме се у част и спомен прилаже, остајући и даље у простору властитог искуства и сензибилитета. Дуго занемаривана тематика и аналитичка перспектива коју је Милан Радуловић постојано обрађивао показала се интерпретативно продуктивном у већини радова из првог и другог сегмента, чиме је изнутра посведочена Радуловићева духовна присутност и отвореност која је уважавала разлике у свој дисперзивности и сучељности савремених теоријских идеја и пракси. С друге стране, слика о делу Милана Радуловића, захваљујући репрезентативним радовима из трећег дела зборника, поуздано је одређена већ у првој години критичаревог преласка у историју области којој је посветио радни век. Ова слика такође није конвенционална, већ довољно садржајна и подстицајна за даље увиде.

Др Драган Л. ХАМОВИЋ

Виши научни сарадник

Институт за књижевност и уметност, Београд

hamovicdragan@gmail.com

РОМАН О САМОЋИ СТАРОГ ГРАДА

Миодраг Матицки, *Перон самоће*, Чигоја штампа, Београд 2018

Трећи коњ, Глува лађа, Луди њесак, Иду Немци, Свакодневно хвањање веверице, Вучјак Аделе Арђени, Предности џијса, Делџа – луцидни, необични наслови књига Миодрага Матицког, који вас чим их прочитате заробе радозналошћу јер редовно у својој синтагми скривају изненађења

– она која прате прозу Матицког. Имам другарску привилегију да сам један од његових слушалаца/читалаца, и да сам, понекад, понеки део романа или идеју слушала и преко телефона, па ме наслов најновијег романа *Перон самоће* није изненадио. Ни на трен ме није његов меланхолични дамар пролазности онеспокојио јер сам знала унапред, јер знам да иза њега стоји један од најбољих причалаца, један од најдаровитијих урбаних усмених приповедача, коме се човек увек обрадује када га сретне јер зна да ће га причом разведрити, пуном мудрости, са ретким даром да их не расипа мудровањем већ самосвојном анегдотском, хуморном, искричавом својом визијом живота, довољно мало помереном да није свакодневна и обична, и да увек, о чему год пише, у позадини стоји осећање животне радости. Осећање радости које преноси на саговорника, односно на читаоца. Осећам да је тако стога што је свака прича Миодрага Матицког лична прича, која је прошла у његовим мислима најгушћа сита и некада дуго стајала у њему, понекад можда и заувек задржана, чекајући да је њен, у основи, строги аутор пусти у свет, а онда, када се отргне, добија крила, постаје и наша, као да је баш у том часу смишљена.

Још од *Трећеџ коња*, првог романа, који му је морао донети најневинију прву радост стварања већ самим тим што га је исписао, што је имао смелости да отвори пред другима кутијицу својих тајни – а за младог човека, за почетника то је тешко – да изрекне оно што се најчешће прећути, да буде искрен и духовит на свој рачун, пошао је у својој прози својим путем. А тај пут је био преношење живота у причу, не интерпретација живота, јер он није преузимао улогу посредника. Он је то чинио и чини непосредно, проосећано, загледано у детаље који многострано сенче доживљаје, догађаје, осећања, озареност чудом живота. Он то од почетка стварања чини невидљивом сугестијом као да баш вама, као једином саговорнику ког је срео, прича занимљиву причу, прича је паметно а увек и духовито, и ни у чему не криви друге, увек нађе детаљ да себе види као кривца, да прометне на трен шалу на свој рачун и тако, једним финим господством уздигне све око себе – и у причи о човеку, познанику, и у причи о времену које протиче – али које он зауставља својим духом и духовитошћу и оптимизмом – и о животу.

То осећање које остаје у вама после прочитане сваке приче, после сваке књиге Миодрага Матицког спаја све ове изванредно смишљене наслове у један дуги низ аутобиографског романа Миодрага Матицког. У једној од рецензија је веома лепо запажено да у најновијем роману *Перон самоће* романсијер описује свој животни пут имагинарним возом од родног Вршца, преко успутних станица... до последње станице – Београда, до „терасе за сећање”. Истина је да је овако осмишљена композиција прозе оставила велики простор за једно такво садржајно путовање, на коме се „претресају” одабрани делови живота. Веома је скромно, избором успутних станица и сусрета на њима, аутор уоквирио своје ста-

нице у овом роману. Али у свакој од посебних прича, у сваком од детаљно истражених и протумачених ликова, садржани су неупоредиво богатији светови који су чинили и чине његов живот. Готово да нема теме и важног тренутка из година које Матицки живо памти из најранијег детињства – чак и неких које свакоме од нас застану у сликама из прича старијих, па после и не знамо да ли смо нешто стварно доживели или нам је то причом унето у сећање – а да није нашло места у његовој прози. Гогољевски вас затекне и у трену својом дубоком суштином заустави горка сличица призора на пијаци – уопште није важно којој – у којој останемо неопредељени ко је јунак – достојанствени сиромаш или онај који удељује сиротињу. До сржи је искрен аутор који на себе преузима „кривицу”. Све што Матицки пише, то је један велики животни дневник, чији он део по део открива.

Матицки је и традиционалан и савремен, испробао је модерне путеве романа, посебно са *Делџом*, којом се одвојио од норме и осетио замке напуштања традиционалног приповедачког и романескног поступка, које су, иначе, штитиле писца својим условностима и остављале му наизглед сигуран простор да се унутар норми лакше креће. Без тих сигурних оквира, које и иначе у последњим деценијама бивају постепено напуштане, заједно са убрзаним тањењем граница између жанрова, или се њима експериментише зарад „природности” – ово и са знацима навода и без њих – упуштајући се не само у материју која се тешко своди у роман, напуштајући традиционалну причу главног тока и главног јунака, причалац – не наратор – *Перона самоће* нашао се на слободном простору, сам, без клишираних ослонаца, пред собом и сопственим животом, и животима свих оних који су бивали и јесу у разним временима део његовог и заједничког живота и њега самога. Матицки је имао и духа, и живе маште, и дара и унутарње сређености да надомести то што се отргнуо од унапред сигурног пута, да уведе читаоца у ток разуђене приче, да главног јунака не гради према идеји за коју се определио већ да само посматрањем и повезивањем свега што чини пушта да се јунак уцеловљује сам од себе. Препуштајући се својој природи, као најсигурнијем ослонцу, он је пустио свог јунака да води дијалог и са собом, али и са свим што га окружује, од најближих реалних појединости и тренутака до оних имагинарних, којима је уверљиво настанио свој свет.

Та окренутост према саговорнику, та заинтересованост за саговорника, за туђ живот и туђе осећање, за поштовање свога саговорника или читаоца и у ранијој прози и у најновијој важно је њено обележје, јер разговарајући у себи или у дијалозима са пратиоцима своје приче, Матицки јој удахњује живот стварности, не дозвољава да се умртви, не дозвољава да мудровање надвлада живот – који је мудрији од сваке мудрости – већ непрестано оставља простора да се очекује још нешто, нешто чега ће се још досетити.

Ауторова прича је само наизглед омеђена његовим имагинарним пероном на коме се смењују времена општа, и доба људска, од младости до зрелости, и безброј животних епизода које, такође, као на сваком перону, долазе и одлазе, са којих их он у машти, у имагинацији, у проживљености испраћа, али не оставља утисак одласка и није *самоћа*, већ утисак пролажења, не пролазности, и поновног доласка на исто место. Као што се врати прва игранка из младости, у другом облику, али са истим осећањима и истом радошћу у једној од његових прича која има симболику од које писац не бежи.

Перон самоће је збир неколико група прича, обједињених на природан начин, временом, стварним и досањаним, локацијом, ауторовим осећањима и размишљањима, увек обојена филозофијом живота Миодрага Матицког. То је оно драгоцено зрно које не ограничава причу, иако не изгледа тако, да буде „лоцирана”, да буде боља и уздигнутија од приче коју прича прича. Чар је и у околности да писац у својим причама никада није сам, никада не гледа са узвисине, он пушта да буде део приче, да буде саговорник.

Свака посебна прича или сваки циклус, обједињен по некој карактеристици, као да није испрличана у целости, у свакој је остало сада невидљивих оаза, и никад се не зна да ли ће се у некој новој причи, у новом роману неки његов лик – или сам писац лично као лик у роману – поново појавити. Све се тако у искреној прози Миодрага Матицког постепено стапа у богати лични дневник, који исписује са довољне удаљености, понекад чак и од неколико деценија, у дневник у који ће се дописивати нове странице, понекад попутити и лакуми на старим, већ написаним, а ја ћу као одани читалац и пријатељ поновити оне речи које су биле златна крила у његовој најранијој младости: „Само тако, Матицки!”

Др Злајка Д. БОЈОВИЋ

Секретар Одељења језика и књижевности
САНУ, Београд
ojklmu@sanu.ac.rs

ХЕКАТИН ЈАД НИЈЕ ПРЕЂУТАО

Мирко Магарашевић, *Пев Сирена*, Српска књижевна задруга, Београд 2018

Неретко је у критичким освртима на књиге Мирка Магарашевића истицана његова свестраност, сагледана на плану писања поезије, есеја, критике, путописа, превођења, покретања књижевних иницијатива, али и позива лекара специјалисте за очне болести, што заправо подвлачи ренесансни формат његове личности. На том трагу је једним делом и